תלמוד בבלי · ראשונים · ריי״ף · מפרשים · מלחמת השם

מלחמת השם על כתובות

רבנו משה ב"ר נחמן [הרמב"ן]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מלחמת השם על כתובות

רבנו משה ב"ר נחמן [הרמב"ן]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מלחמת-השם-על-כתובות/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ה 4
דף ה 6
דף ו 7
דף ח 7
דף ט 10
דף יג 12
דף טז 14
דף טז 14
דף יז 16
דף כ 17
דף כ 17
דף כא 19
דף כז 20
דף לה 20
דף לח 21
דף מא 21
דף מב 22
דף מג 24
דף מז 25
דף מח 27
דף נ 27
דף נז 28
דף ס 29
דף סד 30
דף סד 31
דף סה 32

דף ה.

כתוב בספר המאור ומה שפסק הרי"ף ז"ל כר"י דבעינן תרי רובי וכו' נ"ל שאין לסמוך עליו דהא פליג וכו' ואמר דהוראת שעה היתה וכו':

אמר הכותב אבל פירש"י ז"ל הוא הנכון שהוא מפרש הא דאמרי' בגמ' ולרב חנן בר רבא קשיא הא דמצא בה תינוק מושלך דה"ק כיון דאוקי רב למתני' בתרי רובי ואמר רב חנן דהוראת שעה היתה משמע אבל בעלמא לא בעינן תרי רובי קשיא הך דרב דאמר אבל ליחסו לא אלמא תרי רובי בעינן ופריק מאן דמתני הא לא מתני הא דאר"י בקרונה של צפורי היה מעשה אלא סבר דחד רובא הוה הלכך הוראת שעה היתה כך פירש"י ז"ל ואיכא נוסחי דוקיי דלא כתיב בהו מצא תינוק מושלך אלא קשיא הא ופירושה הא דרב יהודה דאמר משמיה דרב בתרי רובי הוה ומפריק דלא מתני לה וזה יותר נכון אבל הפי' שכתבו בעה"מ הזה ז"ל אינו דליכא מאן דפליג אהא דאמר רב אבל ליחסו לא וליכא למימר מאן דמתני הא לא מתני הא דהא לא אמרה חד אמורא משמיה דרב אלא רב גופיה אמרה דסתמא איתמר ולא מסיימי בה בגמרא מאן אמרה משמיה אלמא מפומיה דרב גופיה שמע להו וליכא למימר דרב חנן פליג עלה ועוד דא"ה הוה לן למימר אמוראי נינהו ואליבא דרב כלומר דרב חנן פליג אההוא מימרא והאי מימרא חד אמורא אחרינא אמרה דכיון שהוזכר שם אמורא באחת מהן הכי הוה לן למימר ולא לימא לן מאן דמתני הא דמשמע דלא פליגן אהדדי בעיקר דינא אלא דמר מפרש לה הכי ומר הכי ועוד מ"ש בהא דפליגי אמוראי אליבא דרב אדרבה הוה לן למימר דמ"ד הוראת שעה היתה אשתמיטתיה הא דאר"י בקרונה של ציפורי היה מעשה ולא פליגי אמוראי כלל דכולהו ס"ל תרי רובי בעינן והיכי משוינן פלוגתא בכדי בעיקר דינא אלא ודאי כדפרישית עיקר ולענין פיסקא אפי' תימא פליגי אמוראי אליבא דרב מאן דמוקי למתני' כדינא טפי עדיף ממאן דמפיק לה מהלכה ודחי לה בהוראת שעה ועוד דרבים נינהו וסתמא איתמר ולא דחינן להו מדרב חנן יחידאה אלא שהפי' שכתבנו הוא הנכון ומה שכתב עוד דהא אסיקנא בגמ' ר' יוסי דאמר כר' יהושע ואי איכא מאן דמוקי לה כר"ג כל שנויא דלא חזינן ליה בגמ' לא סמכינן עלה דאי איתיה לא הוה שתיק גמרא מיניה היפך האמת הוא דאי ר"י היא הוה לן לפרושה ולמימר לעולם ר"י היא אלא ה"ק לא שייכא מתני' בפלוגתא דר"ג ור"י דבקרונה של צפורי היה מעשה והיא לא היתה טוענת שאינה יודעת מי הם אנשי הקרונות דאינשי דאתו מעלמא נינהו ומשום תרי רובי הכשירוה ומעיקרא נמי הכי קשיא ליה כמאן אי כר"ג ומפני טענתה הכשירוה אפי' ברוב פסולין נמי והשתא מפרקינן בקרונא דציפורי היה מעשה ולא מפני טענתה אלא מפני שהיה

המקום ראוי לכך וסתמא וסתמא בשאינה טוענת משמע דתינוקת הות ואנוסה הות ועוד דלא קתני ואריב"נ אם רוב העיר משיאין לכהונה נאמנת כדקתני רישא אלא דמעיקרא מפני שלא היה עולה על דעת להכשירה אלא מהכשרו של ר"ג אמרו אי כר"ג אי כר"י ולא נחית למידק בטענה דידה כלום ואית ליה לדחוקה בשטוענת דומיא דמלתיה אלא מקשי' דעדיפא אפי' ברוב פסולין נמי והשתא מתוקמא הכשירה משום תרי רובי בפשטא בשאינה טוענת ולפיכך אין צורך להאריך ולפרש הדבר בגמ' ומעשה דקתני לומר אע"פ שנחלקו ר"ג ור"י בין בלא רוב בין ברוב אבל בתרי רובי הכשיר ריב"נ לעולם עוד יש לי להקשות על דברי רש"י ז"ל אי ס"ד מתני' ר"י היכי אקשי' בגמ' ומי בעינן תרי רובי וכי עד השתא לא שמעי' ליה לר"י דלא אזיל ביוחסין בתר חד רובא והא ודאי פשיטא דר"י אפי' ברוב כשרים פוסל ואפי' פירש ובעל כדתניא לעיל ראוה שנכנסה עם אחד לסתר או לחורבה והתם לאו קבוע הוא ואפ"ה לא אזיל בתר רובא וכדאמרי' הכא בהדיא אי ר"י אפי' ברוב כשרים נמי פוסל ואף על הייחוד אסר משום דמעלה עבוד רבנן ביוחסין אלא ש"מ מתני' אפי' ר"ג דל"ל מעלה דיוחסין ומש"ה אקשינן כיון דבתר רוב אזלינן היכי גזרינן רוב סיעה אטו רוב עיר והא בעלמא לא גזרינן ומפרקינן בהא אית להו לכ"ע מעלה עשו ביוחסין כיון דלא טענה ועוד כמה הוא רחוק לומר דכולה סוגיין דלא כהלכתא ור' ינאי ור' דימי וזעירי ור"ת כולהו כר"י ס"ל ואינהו לאו אמתני' קיימי ולאו לפרושה למתני' אתו אלא מימרי נינהו וליכא לאוקמינהו לכולהו דלא כהלכתא ומה שאמר בעה"מ ז"ל כר"ג בחדא מכשר או בדטענה איהי אפי' ברוב פסולין או ברוב כשרין אע"ג דלא טענה איהי ולא מידי זה שבוש לפי דעתי דסוגיין עיקר מילתייהו דר"ג ור"י ברוב כשרין אצלה ואפ"ה (ומש"ה) אר"ג נאמנת דשמע' מינה דאי לא טענה פסולה לכהונה וגרסי' בגמ' י' יוחסין גבי הא דתנן אבא שאול היה קורא לשתוקי בדוקי והוינן בטעמא בגמ' ואמרי' דאבא שאול עדיפא מר"ג דאי מהתם ה"א התם הוא דרוב כשרין אצלה וכו' ושמעת מינה דמתני' דר"ג לאו ברוב פסולין הוא אלא ברוב כשרין אצלה הוא דקתני נאמנת דאלמא בודקין אותה ואי אמרה לכשר נבעלתי נאמנת ואם לאו פסולה והתם נמי גבי ארוסה שעיברה דאמר שמואל הולד בדוקי ואקשינן עליה הא אמר שמואל חדא זימנא דאמר שמואל הלכה כר"ג ומפרקינן אי מהתם ה"א התם הוא דרוב כשרים אצלה וכו' מכלהו שמעת דאפי' ברוב כשרין בודקין אותה דאי לאו הכי היכי מוקמינן לה למתני' ברוב כשרין ועוד דאבא שאול לכל שתוקי היה קורא בדוקי אלמא צריך בדיקה ואי אמרת ר"ג ברוב כשרין מכשר בדלא טענה איהי היכי לא אשמועינן בחד דוכתא דשתוקי כשר בעצמו ברוב כשרין ואין בודקין את אמו וה"נ תניא לעיל ר"ג ור"א אומרים

נאמנת ואוקמא ברוב כשרין אלמא נאמנת היא ואם שותקת פסולה לכהונה וסוגיין נמי דשמואל במצא בה תינוק מושלך דאם רוב ישראל ישראל לאו ליחסו אלא למקצת שאר דברים ואי היה מכשיר ר"ג ברוב כשרין אע"פ שאינה טוענת לא אמר ריב"ל לדברי המכשיר מכשיר ואפי' ברוב פסולין דהא איכא פלוגתא בין רוב כשרין לרוב פסולין והיכי אמר אפי' ועוד עיסה שהיא משפחה שנטמע בה ספק פסול אם פירש אחד מהן ונשא במקום אחר הרי אלמנותו כשרה דרוב משפחה כשרין הם ויש בזה תרי ספיקי לקולא ורובא נמי לקולא ואפ"ה ר"ג פוסל ולא קבל עדות בשום הכשר עיסה משום דקיל ליה שמא ק"ו לרוב כשרין בזנות דודאי פוסל אלא ודאי דברי הבאי הם ואין להם על מה שיסמוכו וכתב עוד ובמס' קדושין גרסי' אמר רבא הלכתא כאבא שאול ומכל זה נראה שהלכה כר"ג ומיהו עיקר הלכתא כי ההיא דא"ל שמואל לר"י וכו' ולפי דעתי תרוייהו איתנהו הלכה כאבא שאול דולד כשר וראוי לבא בקהל לכתחלה ממעשה דההוא ארוס וארוסתו דאכשריה רב יוסף לולד ולא ניחא ליה למימר דלאשה הוא דשרי לבעלה דא"כ לא הל"ל כדיעבד דמי דדיעבד ודאי הוא ואין לך דיעבד אלא כגון זה אלא על הולד אמר שהוא כשר לבא בקהל לכתחלה והיינו דאבא שאול אבל האשה לא תנשא לכהונה ואם נישאת לא תצא כדשמואל וטעמא דמלתא דגבי ולד אם אין אתה מאמינה אתה פוסלו מקהל ומה יעשה זה אבל האשה עצמה אין אתה פוסלה אלא מכהונה תנשא ללוי ולישראל והיינו דאמרי' כדיעבד דמי שלא תפסלנה מקהל מספק וכן דעת רבינו הגדול ז"ל שפסק כאבא שאול שהיה קורא לשתוקי בדוקי וכשמואל בארוסה שעיברה ולא פוסלו לכתחלה ואע"ג שהוא ז"ל פי' מעשה דארוס וארוסתו לענין היתר האשה עצמה מסברא דנפשיה נפקא ליה ומדקא פסק רבא כאבא שאול ולא חלק בין רוב כשרין לרוב פסולין לא בדיעבד ולא בלכתחלה:

דף ה:

כתוב בספר המאור וכיון דרוב נשים בתולות נישאות כי לא אתו עדים מאי הוה פי' י"ל לרב קא מקשי וכו' וי"ל אפי' לשמואל וכו' וחזקה דגופה:

אמר הכותב ליכא הכא חזקה דגופה דבשלמא כונס את הנערה שלא נישאת איכא חזקה דגופה דלא חיישי' שמא זינתה דבנות ישראל בחזקת כשרות הן עומדות אבל במשנתינו אינו טוען בחזקת בתולה כנסתיך ונמצאת בעולה אלא בחזקת אלמנה נשאתיך או אלמנה מן הנשואין או שנכנסה לחופה ולא נבעלה ואין בשתים אלו חזקה דגופה שאין האשה עומדת בחזקת שלא נישאת מעולם ואין לך בה אלא רוב אבל בחזקת שלא זינתה היא

עומדת ומפורש כן בירושלמי זאת אומרת שלא הלכו למדת הדין לממון אחר הרוב ופירשו ואמרו אבל במקום אחר הלכו למדת הדין לממונא אחר הרוב ע"י רוב וע"י חזקה והראיה הגמורה שהקשו ממנה לרב בפ' המוכר פירות ואין צורך לדברים שאין להם עיקר בגמ' שכמה כיוצא בו דברים שהוקשו בגמ' סתם לדברי היחיד בפ"ק דקדושין את וחמור הוא ואת וחמור לא קנה ובמס' מכות גבי מתני' דזורק אבן לרה"ר ואמאי והא מזיד הוא ואין קושיא זו אלא לדברי ריב"ח בפרק המניח את הכד וכן כיוצא בהם:

דף ו.

ועוד לעולם דקאמר מלוה וכו' עד ולמחר מפיק ליה לשטרא בב"ד אחרינא:
אמר הכותב זו אחת מכמה תשובות שאינן נכונות שנאמרו על קושיא זו דאי מחיל ליה נמי מצי לאיערומי עליה בהך הערמה לגבותו בב"ד שאין מכירין בהן הלכך מהימן משום ההוא מגו דהא כי מחיל ליה אין מהימנא וא"ת התם כיון דודאי נמחל לא הדר גבי הא מהימן לומר פרוע הוא משום האי מגו כדאמרי' בשילהי פ"ק דמציעא מצא שובר בזמן שהאשה מודה יחזיר לבעל ואוקימנא משום דשמואל וא"ת שאני התם דלא מצי גביא דהא נקט שובר ה"נ הא ידע דכתבין ליה ופטרינן ליה ועוד דכל מלתא דבי דינא קלא אית לה כדמוכח התם במציעא ועוד היכי אמר דמפיק ליה בבי דינא למחר הא אי מהימן ודאי מקרע קרעי ליה לשטרא ופטרינן ליה למלוה וליטעמיך אי תפשי ליה בעלי חוב לשטרא להימניה ודרך התירוץ הזה אינו להוציא בב"ד אלא שמא יערים על האחרים ויתבע מן הלוה בינו לבינו לצאת ידי שמים וגם זה אינו עולה מן הסוגיא הזו שהזכרנו הבן בדבר:

דף ח.

ועוד אמר רב הונא אמר רב שלשה שישבו לקיים את השטר וכו' מעידין בפניו וחותם וכו' ודאמרי' ש"מ תלת וכו' בחברתה מישך שייכא:
אמר הכותב כמה תשובות בדבר חדא דעד נעשה דיין לא הוה צריך למידק מהכא אלא בלא הגדה דהיינו אין צריכין להעיד בפניהם אבל עד כשנעשה דיין בעדות אחרים שיעידו בפניו מתני' היא ראוהו ב"ד וכל ישראל ותנן נמי ראוהו ב"ד בלבד ותנן נמי ראוהו שלשה והן ב"ד יעמדו שנים וישיבו מחבריהן אצל יחיד אלמא עד נעשה דיין בהגדת אחרים ואפי' בשראה בלילה דהכי אוקימנא בדוכתא ובודאי מאי דתנן במתני' לא אמרי' ביה ש"מ מדרב דהכי הוא ועוד דלשון תלת שביקש להולמו לא הולמתו דהא ליתנהו

אלא תרי חדא דעד נעשה דיין בלא הגדה כלל וחדא צריכין להעיד בפני כל אחד ואחד ועוד אם פי' דיינין המכירין חתימת העדים אין צריכין להעיד בפניהם לומר שעד נעשה דיין אפי' בלא הגדה היכי דחי לה רב אשי ואמר דקא מיקיימי הגדה בחד מ"מ למדנו שעד נעשה דיין בלא הגדה שהרי אין אחרים צריכין להעיד בפני אותן השנים והם עדים ועושין דין ע"פ עצמן וכבר שמעי' מינה תרתי על כרחיה דרב אשי ואע"פ שי"ל בשלשה שצריך להעיד בפני א' מהם מ"מ שמענו שעד נעשה דיין ושמענו לשנים מהם שא"צ להעיד בפניהם שהעד נעשה דיין בלא הגדה כלל והיא גופה הוא דבעי' מעיקרא כמו שמפורש למעלה בסה"מ הזה ואם נאמר דמעיקרא קאמר ש"מ עד נעשה דיין וש"מ אפי' בלא הגדה שנמצא שהדיינין המכירין אין צריכין להעיד בפניהם דקס"ד דאין חילוק בין שנים לשלשה וקא דחי ליה רב אשי מינה וכיון שכן רב אשי לא היה לו לדחות דיינין המכירין חתימת ידי עדים אלא היה לו לומר ודיינין המכירין חתימת ידי עדים בשלמא שנים שמעי' מינה אלא שלשה היכי ש"מ דלמא שאני וכו' ועוד היאך יעלה על דעת רב אשי לומר שההגדה שמגידים האחרים בפני אותו שאינו מכיר תהא עולה לאלו שלא שמעו ועוד דקאמרי' לקמן ועד נעשה דיין והתנן וכו' והתם על העד המעיד הקשו ולא עד הרואה דעד הרואה ודאי נעשה דיין בהגדת אחרים ומההיא מתני' גופה שמעי' לה ומה שדחה בעה"מ הזה ז"ל ופי' ועד נעשה דיין בלא הגדה כלל שיעידו בפניו אההיא סמיך דאמרי' לעיל דיינין המכירין חתימת ידי העדים אין צריכין להעיד בפניהם ולאפוקי מאתקפתא דרב אשי אינו כלום דהא מעיקרא נמי בתרתי פלגינן להו דאמרי' ש"מ תלת וכיון שכן אין לומר שפירוש עד נעשה דיין הוא פי' דיינין המכירין חתימת ידי עדים אינן צריכין להעיד בפניהם שהרי דבר אחד הוא דמעיקרא נמי מלתא באפי נפשה חשבינן לה ודחינן חדא ומוקמינן חדא ולמה שינו בגמ' לשונם כדי שלא יבין אדם אלא בעל הספר הזה ז"ל ועוד שעיקר פירושו אינו שהרי ע"כ צריך להעמידה בשראוהו חותם בלילה דבהכי מקיימא מסקנא דמסקי' קיום שטרות דרבנן ואין כאן זכר לדיינין שראוהו בלילה דאנן דיינין המכירין קאמרי' ולא הרואים משמע שיהו מכירין שהיא חתימתן של פלוני ופלוני ולא שראו חותם בשטר זה מעולם וכיון שכן למאי דקי"ל ודאי נעשין דיינין בלא הגדה אחרת ואפי' בשאר עדיות דהא ס"ל שלא תהא שמיעה גדולה מראיה ואותה ששנינו יעמדו שנים כבר אוקמוה בגמ' בדוכתא בשראוהו בלילה ומנין היה לנו לומר ש"מ תלת דלמא בשראוהו ביום עסקינן ולא בשראוהו בלילה ורב משחתמו אין מעידין עליו וחותם אתא לאשמועי' א"נ עד הרואה נעשה דיין קמ"ל ורב אשי דדחי לה אמאי לא אוקמא בשראוהו ביום ולפי דעתי בשראה ביום וחותם בלילה אין נעשה עד שלא

אמרו ראוהו בלילה אלא בשאר העדיות שהם צריכין ראיה וכיון שנמסר לו בלילה עד הוא ואינו נעשה דיין אבל זו העדות שמתקיים מבידיעה בלא ראיה ואפי' מתוך שטרות אחרות מקיימין וכן בהכרה בלא ראיה אע"פ שראוהו חותם בלילה לא נעשה עד שלא על אותה ראיה עדות זו מתקיימת אלא מפני שהוא יודע שאין שטר זה מזוייף והראיה בזה שהאמינו בגדלן מה שראו בקטנן ואע"פ שאותה שעה פסולין להעיד הוו וכן הכשיר ר"י בן ברוקא עבד ונשתחרר וכן ראוהו חותם כשהן קרובים ונתרחקו מקיימין על פיהם כמו שהודה בעה"מ ז"ל וש"מ שהעדות הזו בשעה שהוא מעיד עליה בב"ד הוא שנעשה בה עד אבל שעת ראיה אינה עושה אותו עד ומעתה כל פירושו בטל והתימה למה טרח כל הטורח הזה מאחר שראה מפורש במס' גיטין דעד נעשה דיין אע"פ שהעיד בפני נכתב ונחתם דהיינו קיום שטרות ומה שאמר דהואיל והיא עדות המתקיימת בעד אחד עשאוה כמי שאינה אינו דהא קיום שטרות הוא ואם הקלו בה משום עגונה לא עשאוה כמי שאינה והיפך האמת אמר דכיון שהיא מתקיימת בעד אחד היה ראוי יותר לומר דאין אותו העד לאחר שהעיד נעשה דיין ועוד דאקשינן התם הא ודאי קי"ל דבדרבנן עד נעשה דיין ומנ"ל התם דכה"ג נעשה דיין כי היכא דתיקשי ליה אלא ודאי משמעתין קמה לה דעד המעיד נמי נעשה דיין וא"צ להאריך יותר בתשובת דבר זה אבל עיקר הפי' כדברי ר"ש ז"ל שמעידין אותן שנים בפני אחד והיינו דדיקו מינה תלת שעד המעיד נעשה דיין ושדיינין המכירין חתימת ידי עדים אינן צריכין להעיד בפניהם ורב אשי דחי ואמר דשאני הכא כיון דאותן שנים המכירין מעידין בפני אותו שאינו מכיר והוא (גובה) עדות בפני ב"ד נעשו אף הן כאילו קבלו עדות שהרי העידו בפני ב"ד ושמעו הן ועד המעיד נעשה דיין בהגדת עצמו והכל מפורש ופשוט ומה שכתב עוד בעה"מ ז"ל וה"ר אברהם ז"ל כתב בפירוק קושיא זו דלגבי ממון בעיא הגדה וכו' ואין פירוק זה נכון שהרי מצינו דיני נפשות חמור מדיני ממונות ולא בעיא בהו הגדה היכא דאיכא למימר ולא תהא שמיעה גדולה מראיה ועיקרה בפ' החובל דאוקימנא להההיא דסנהדרין שראוהו בלילה וכדאמרי' התם הא אנא והא ר"י הגלילי וכו' זו אינה קושיא דהא מפרקינן התם פירוקא אחרינא הא אנא דס"ל כר"י הגלילי והא ר"י הגלילי זיל הב ליה מנה צורי דמשמע דמשום קושיא קמייתא מפרק ליה לומר דאפי' ביום אין עד נעשה דיין ולא צריך לאוקמא לההיא דסנהדרין בשראוהו בלילה אלא אפי' ביום בעיא הגדה ואדרבה הויא סייעתא לדברי הרב אב"ד ז"ל דמשמע דמסקנא דשמעתא היא וכי אוקימנא התם בשראוהו בלילה ההיא אוקמתא דלא כרב אשי ואיהו לא צריך לאוקמא בהכי אלא כלישנא בתרא דהתם גם מה שאמר בעה"מ ז"ל דרב אשי דחיאתא נינהו אף הרב אב"ד אפשר שהוא מודה בכך

ועיקר קושיתו היכי קס"ד דרב אשי למימר דשמיעה גדולה מראיה והתם בפ' ראוהו ב"ד פשיטא לן בגמ' דלא תהא שמיעה גדולה מראיה כדקא מקשי ליה בהדיא ולפיכך הוצרך ליתן טעם לדברי רב אשי אע"ג דדחיאתא נינהו ואמר דמאי דפשיטא לן התם בעדות החדש ומאי דמספקא לן הכא בדיני ממונות גם רבינו שלמה ז"ל פי' שם במס' ר"ה כן לא תהא שמיעה גדולה מראיה דהא גבי חדש לא כתיב עדות אלא כזה ראה וקדש אלמא במקום שכתוב בו עדות אפשר דבעיא הגדת עדים או הגדת בעל דין כאותה שאמרו רצו כותבין רצו עושין דין דהודאת בעל דין כמאה עדים דמי ולא פשיטא לן לאקשויי עלה ולא תהא שמיעה גדולה מראיה והיינו דלא פשיטא לן מלתא בשמעתין בעדות ממון ולא בבבא קמא בעדות ממון ובעדות נפשות דכתיבא בהו הגדה ומ"מ ליתא לדרב אשי ואני מסתפק בדבר דשמא בשאר דיני ממונות בעיא הגדה ללישנא בתרא דבפ' החובל וקל הוא שהקילו בקיום שטרות אבל מסתברא דבכל דיני ממונות כך הוא מאחר שלא פירשו כן בגמ':

דף ט.

ועוד אמר רב הונא אמר רב שלשה שישבו לקיים את השטר וכו' עד ואני כתבתי מה שנראה לי ודבר נכון וברור הוא:

אמר הכותב אלו דברי ר"ת ז"ל ואעפ"כ כמה גדולים דברי רבי' הגדול ז"ל דאע"ג דאיכא לאוקמיה אחזקה חזקה דממונא עדיפא דא"נ שקולין נינהו לא עבדינן עובדא לאפוקי ממונא מחזקת מאריה והיאך תעלה על דעתך דמשום חזקה בעלמא מפקינן ממונא והלא אף בתר רובא לא אזלינן בממונא כ"ש בתר חזקה והכי מוכחא שמעתא בפ' המוכר פירות דלא אזלי' בממונא בתר חזקה ולא בתר רובא וה"נ כיון דאיכא סהדי דפסלי ליה ליכא אלא חזקה גריעא בעלמא ועוד דלא אמרי' אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי אתתא אחזקה אלא בתרומה אבל לא לענין יוחסין וכ"ש לאפוקי ממונא וראיה לדבר הא דאמרי' גבי ינאי המלך מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני פי' ובדין מנעוהו שלא יעבוד וכהן אסור לישא בתו. ומה שדחה בעל הספר הזה משום דליכא לאוקמיה אחזקיה שהרי פסולו ממעי אמו אע"פ שרבינו שלמה ז"ל אומר כן אינו נכון דהא אמרי' בהאי פירקא הכי במאי עסקי' דמוחזק לן באבוה דהאי דכהן הוא ונפיק עליה קלא דבן גרושה וכו' ת"ק סבר כיון דאחתיניה לא מסקינן ליה דחיישי' לזילותא דבי דינא ושמעת מינה דהוה לן למימר אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי גברא אחזקה דאבהתיה ואע"פ שפסולו ממעי אמו ולא תצית לדברי האומר דהתם כיון שהעלוהו ע"פ עד אחד בחזקת כהן קאי דלאו מלתא

היא ואדרבה כיון דעכשיו אינו בחזקת כהן הוה לן למימר אוקי תרי לבהדי תרי ולא מזדקקין ליה לאסוקי' כיון שעכשיו אינו עומד אלא בחזקת חלל שכבר הורדנוהו ועוד דכיון דלית ליה אלא חזקה דהנך סהדי לאו חזקה היא וזה מפורש בפ' חזקת הבתים דאמר רב נחמן אנן אסקיניה ואנן אחתינן ליה ולזילותא דבי דינא לא חיישינן אלמא ההוא חזקה דאסקיניה בתחלה לאו חזקה הוא אלא ש"מ משום דאמרי' אוקי גברא אחזקת אבהתיה ועוד דשמעתייהו כר"א אזלא דאמר בשלמא איהי אית לה חזקה דכשרות בתה לית לה ואנן קי"ל כר"י דאמר לדברי המכשיר בה מכשיר בבתה ובודאי משום חזקה דגופא מהימנא ואפ"ה גבי ינאי לא מהני ליה ההיא חזקה וטעמא דמילתא משום דחזקה בכה"ג לאו מדאורייתא היא וספק חלל היא ופסול יוחסין ולא אמרו אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי גברא אחזקה דאבהתיה אלא בקדשי הגבול אבל לא ליוחסין וה"ה לעבודה שאין בודקין מן המזבח ולמעלה ולפיכך היו פוסלין ינאי לעבודה וליוחסין תדע דהא ינאי גופיה בחזקת כהן היה עומד שהרי שמש בכהונה גדולה מ' שנה ולבסוף אירע לו מעשה זה ונעשה צדוקי ואמאי לא העמידוהו על חזקתו לדברי בעה"מ ז"ל ורפיא ליה בידיה האי טעמא וכתב שקול יצא על אמו מקודם שנולד וגם זה אינו נכון דההוא קלא לא מפקה לה מחזקתה דעדים בצד אסתן ותאסר ועוד דבההיא דכתיבנא לעיל איכא עליה קלא דבן גרושה ובן חלוצה הוא ואפ"ה מוקמינן ליה אחזקת אבהתיה ה"נ אי איכא לאוקמיה אחזקה דכשרות משום קלא לא מפקינן ליה מההיא חזקה ועוד יש ראיה לדברי רבינו הגדול ז"ל מההיא שמעתא דבפ' ד' אחין דאסיקנא כל שיש בקדושין יש בגירושין וכו' כלומר דכולן אם היו ספק גירושין כגון שנים אומרים קרוב לה ושנים אומרים קרוב לו חולצת ולא אמרי' אוקי אתתא אחזקה ובחזקת היתר לשוק עומדת ואמרי' נמי גבי ההיא דתנן בגיטין מחצה על מחצה מגורשת ואינה מגורשת למאי הלכתא שאם בעלה כהן אסורה עליו ולא אמרי' אוקמי אחזקה אלמא בכ"מ שראוי להחמיר כגון בשל תורה לא אמרי' אוקמה אחזקה והיינו דאמרי' התם ודלמא בשתי כתי עדים נמי ספיקא דרבנן הוא ואמרי' אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי אתתא אחזקה פי' אי ס"ד דהך חזקה יש לה עיקר בתורה אפי' בתרי ותרי נמי אלא ש"מ דלא אמרי' אוקי אתתא אחזקה ולעולם חולצת והאי הוא מסקנא דההיא שמעתא גם יש שם גירסא אחרת מפורשת דתרי ותרי ספיקא דאורייתא הוא ולא אמרי' אוקמה אחזקה ומכללא למדנו דספק חלל הוי כדברי רבינו ז"ל הלכך כ"ש הוא דלא מפקינן ממונא אפומיה ובזה הודה ר"ש ז"ל משום חזקה דממונא עדיפא ועוד שאין פירוש אחר עולה בשמועה זו כהוגן דא"נ מהימני ולא מיפסל ההוא אפומיהו דקמאי אעפ"כ משחתמו אינן ראויין להעיד עליו כמו שאינן ראויין להעיד עליו

שעשה תשובה דמאי שנא דלא מצו לאסהודי שעשה תשובה משום דמחזי כנוגעין בדינן כי מסהדי נמי דלאו גזלן הוא מיחזי כנוגעין בדינן וא"כ טעמא משום דבחזקת פסולות קאי האי נמי כיון שהעידו עליו שנים דכוותיה הוא ועוד דלא הוה ליה לאפלוגי מערער דפגם משפחה דתרוייהו חד אורחא אית להו ואמשחתמו אין מעידין עליו מקשי ליה ועוד דבר ברור הוא שהרי אין הלשון הזה תרי ותרי נינהו אמור בתלמוד בכל מקום אלא לומר שהוא פסול ואין דנין בהן להכשיר בזה הפסק בשנים או ג' מקומות אמרי' תרי ותרי נינהו לומר שאין לדון בהן אלא להחמיר וכן גבי ינאי המלך בקידושין ואם באנו כאן להכשירו ולומר נמי דאפי' משחתמו מעידין עליו לא היו תופסין לשון הפוסלו בכל מקום אלא היה להם לפרש הטענה המכשירתו אוקמי אחזקיה והרי בפסול משפחה פירשו כן גלויי מלתא בעלמא הוא ומה שאמר למעלה אהא דמקשינן מגבינן ביה תרי ותרי נינהו דהתם לאו אגופייהו דעידי השטר הן באים אין הלשון בזה נכון שאילו היו מעידין על גופן כ"ש שהיו נאמנים לומר פסולין הן ואינהו לאו כל כמינהו לומר אין אנו גזלנין וזו קשה בדברי רבינו הגדול אלא שאפשר שהביא ראיה דלא אזלינן בתר חזקה בתרי ותרי דהתם נמי איכא חזקה שאין העדים חותמין על השטר אא"כ נעשה בגדול:

דף יג:

אמר ליה רב אדא בר מתנה לאביי לר"ל וכו' פי' בשלמא לר"י פליגי רבנן עליה וכו' מזיד פטור מן התשלומין ה"נ ס"ל לר' נחוניא דבכרת פטור מן התשלומין בין בשוגג בין במזיד:

אמר הכותב השיב ה"ר אברהם ז"ל מדגרסי' בפ' כל שעה האוכל תרומת חמץ בפסח בשוגג משלם קרן וחומש במזיד פטור מן התשלומין ומדמי עצים ואוקימנא כר"י הגלילי דאמר חמץ בפסח מותר בהנאה ולפיכך בשוגג משלם וכר' נחוניא בן הקנה מדקתני במזיד פטור ושמע מינה דלר' נחוניא בן הקנה נמי הדליק גדישו של חבירו ביוה"כ בשוגג באיסורו חייב ולא פטור אלא במזיד. אני הכותב ראיתי לבעה"מ שפי' שם בפסחים דשאני תרומת חמץ מתוך שנתנה שגגת קדש לכפרה נתנה נמי שגגת חמץ לכפרה וזה אינו כלום ששגגת תרומה וזדונה לתשלומין נתנו דהא קי"ל כרבא דאמר בריש פירקין משא"כ בחייבי כריתות שלא נתנו לממון אלא ש"מ לא אמר ר' נחוניא אלא מזיד דאיכא כרת וחייבי מיתות איתקיש חייבי מלקות וכרת לא איתקיש ואל תתמה ותאמר הרי רבתה תורה כרת כמיתה שהרי חייבי מלקיות רבתה אותם תורה כחייבי מיתות מג"ש דרשע רשע ולא פליג ביה ר"י דהא ברייתא תניא במס' סנהדרין ובמתני' דהתם רמיזא

א"נ ג"ש ממכה מכה ואעפ"כ לענין תשלומי ממון חייבי מיתות איתקוש חייבי מלקות וכריתות לא איתקוש והא דאמרי' אי ר' נחוניא בן הקנה קשיא אחותו ולא אוקימנא בשוגג באיסור כרת שבה משום דקתני סיפא אע"פ שהן בהכרת אין בהם מיתת ב"ד ואי בשוגג למה לי למיתנא אע"פ אלא במזיד ולאפוקי מדר' נחוניא כדאוקימנא בריש פירקין ומסייע לדברי בעה"מ הא דתנן במס' מגילה אין בין שבת ליוה"כ אלא שזה זדונו בידי אדם וזה זדונו בהכרת ואמרי' עלה הא לענין תשלומין זה וזה שוים מני ר' נחוניא בן הקנה הוא אלא שיש לומר כיון דפטור בתשלומין אע"פ שיש בו צד הקל שוין הם:

ועוד משום דאית ליה למרמא אחריתי עליה וכו' אמר רב ששת ל"ק הא ר"ג הא ר"י פירש לר"ג דאית ליה חזקה דגופא וכו' ויש לה טענת בתולים וכו' ולר"י דל"ל חזקה דגופא חזקתה בעולה ואין לה לא טענת בתולים ולא קנס:

אמר הכותב אין זה נכון דלר"י גופיה אית ליה חזקה דגופא כדאמרי' בפ' המדיר כי לא אזיל ר"י בתר חזקה דגופא ה"מ היכא דאיכא חזקה דממונא היכא דליכא חזקה דממונא אזיל ר"י בתר חזקה דגופא וכ"ש הכא בטענת בתולים דאיכא תרתי חזקה דממונא וחזקה דגופא ועוד דהך דיוקא דדייקי עלה בגמ' אימר דשמעת ליה לר"ג היכא דטענה איהי וכו' ולא אתיא שפיר להאי פירושא דעד כאן לא בעי ר"ג טענה אלא גבי נושא אשה ולא מצא לה בתולים שאלמלא טענתה אין חזקתה כלום שהרי בעולה היא שאין לה בתולים ובשביל חזקת גופא נאמנת לטעון טענה אחרת להעמיד חזקה ראשונה אבל גבי קנס אין חזקה דגופא מועיל הרי בתולה היא ואינה צריכה טענה ואם אין חזקתה עושה אותה בתולה כדבריך אא"כ טוענת דאיכא תרתי ברי וחזקה חרשת זו למה יש לה וכי טענת ב"ד ברי היא שנחזיק אותה בתורת בתולה בשבילה בשלמא להעמיד חזקה דגופא או חזקה דממונא מהניא טענת ב"ד בכ"מ אבל בכגון זה שאין דינה כבתולה בלא טענת ברי לדבריך מה טענת ב"ד מוסיף לה בחזקתה אלא עיקר הפירוש כדברי רש"י דהא דקתני אין לה טענת בתולים ר"ג היא דטענינן לה מוכת עץ היא וכן כתבו ר"ח והגאונים ז"ל ובזה סמך רבינו שכתבה בהלכותיו ונראה לי דאפי' קדש ובעל לאלתר שא"א תחתיו אירע לה כלום אפ"ה אין לה טענת בתולים דמכדי קי"ל חרשת ושוטה אין להן כתובה אלא בשרצה לכתוב לה וקי"ל נמי מוכת עץ בין הכיר בה בין לא הכיר בה מנה אלמא אין מקחה מקח טעות הלכך נשא חרשת אע"פ שכתב לה מאתים כסבור בתולה היא ולא מצא בתולים טוענין לה מוכת עץ וכיון שמדעת עצמו כתב מאתים אין מפסדת כלום שאין זה מקח טעות ודאמרי הא ר"י אף ר"י קאמר כלומר ד"ה שה"ה דלר"ג אית לה קנס

וזו ששנויה בתוספתא הבא על החרשת ועל השוטה ועל הבוגרת ועל מוכת עץ אין להם קנס אינה משנה שאלמלא כן לא שתקו בגמ' מלהקשות מקנס לקנס:

דף טז.

ועוד תני שילא שלש מדות בנערה פי' הרי"ף ז"ל בהלכות ופי' בפירוקיה דרבא שאני מוציא שם רע דחדוש הוא וכו' דהא בעי' עד שתהא נערה בתולה מאורסה והיא בבית אביה וכו':

אמר הכותב אינו צריך אלא לכתוב לשון רבינו הגדול ז"ל כאשר הוא כתוב בכל הנוסחאות הספרדיות וכבר זכינו לראות בטהרת הקדש בהגהת כתב ידו ז"ל וזהו הלשון ואע"ג דהשתא נמי נערה בתולה היא כדמעיקרא כיון דאתיא לה לכלל רשות הבעל אישתני דינא ולא דייניגן לה כדמעיקרא ואילו מוציא שם רע אחר כניסתה לחופה אע"ג דאתיא ליה לרשותיה לא דייניגן לה כדהשתא אלא כדמעיקרא דייניגן לה בסקילה הרי נתברר דחדוש הוא שחידשה תורה במוציא שם רע דלא דייניגן לה כדהשתא אלא כדמעיקרא והואיל וחדית בה רחמנא בהא מלתא דתידון כדמעיקרא ה"נ חדית רחמנא בהאי מלתא אחריתא וכו' פי' לפירושו כיון דנכנסה לחופה ולא נבעלה בעלמא בחנק אע"ג דבתולה היא נתברר דרשות הבעל משנה ואפ"ה אמר רחמנא מוציא שם רע בסקילה ובדהשתא לא משכחת לה ואפי' מוקמת דיניה דוקא בשלא בעל אלמא בתר מעיקרא אזלינן ביה ולדתני שילא חדוש הוא ואילו ראה בעה"מ ז"ל דברי רבי הגדול ז"ל כאשר הם ותפס עליו די בו שבוש וטעות לאדם גדול כמותו ז"ל:

דף טז:

אמר ר' יוסי בר' חנינא המוציא שם רע על היתומה פטור שנאמר ונתן לאבי הנערה נ"ל שה"ה לאונס וכו' עד מפני כך לא הקשה לו ממתני' דיתומה שנתארסה ונתגרשה:

אמר הכותב זו תשובה גנובה ואינה שלא מצינו מעולם קנס שלא מן הדין כדי שלא יהא חוטא נשכר לא קניס להו הכא ומוקי לה אדינא דאורייתא כדאיתא בב"ק וכגון קטנה שהטבילוה ע"ד ב"ד דאזלינן בתר השתא ולא חיישינן דלמא ממחיא ונפקא והתם נמי פליגי בה אמוראי אבל מי שאין לה קנס מדין ודאי מעולם לא אמרו חכמים שישלם ועוד דמתני' דקתני יתומה שנתארסה ונתגרשה ופירשו בגמ' דנערה שנתארסה ונתגרשה כיתומה ואם היתומה פטור היכי תלי בה נערה שנתארסה [ונתגרשה] ומה שאמר דאלימא ליה לאותובי מברייתא כי פרקא לברייתא ליקשי ליה מהנך ואדרבה

ההיא לא אלימא דמלתא פשיטא לאוקמא בבא עליה ואח"כ נתיתמה והנך אלימי טפי לאתובי מינייהו ודברי הבאי הם ואנו נתגלה לנו עיקר הדבר מפני שמצינו אותו מפורש בירושלמי והכי איתא התם ר"י בר' חנינא אמר האונס והמפתה את היתומה פטור אמר ר' אבא בר ממל מחלוקת כריה"ג ברם כר"ע יש לה קנס וקנסה לעצמה אר"י מתני' אמרה כן פחותות מבנות ג' שנים ויום אחד ולא כיתומה היא והתני ר' חייא תחת אשר ענה לרבות יתומה לקנס דברי ריה"ג אמר רב אחאי תפתר שבא עליה עד שלא מת אביה ומת אביה כבר נראה ליתן לאביה ופירושו ברור מחלוקת כריה"ג כלומר דבר זה מחלוקת היא ואתיא דר"י בר"ח כריה"ג ברם כדברי ר"ע הא אמר גבי נערה שנתארסה ונתגרשה יש לה קנס וקנסה לעצמה אלמא ונתן לאבי הנערה דאמר רחמנא לאו דוקא וה"נ יתומה גמורה יש לה קנס וקנסה לעצמה הלכך הא דאריב"ח האונס פטור אליבא דריה"ג אמרה דאמר אין לה קנס דלדידיה לאבי הנערה אפשר שהוא דוקא (שלש) ומתני' דקתני פחותות מבת ג' שנים יש להם קנס ר"ע היא ולא קשיא לריב"ח וכן אתה אומר במשנה יתומה שנתארסה ונתגרשה דהא ר"א בשיטת ר"ע רבו אמרה והא דאמרי' האונס פטור ה"ה למוציא שם רע כדאמרי' בגמ' דילן ומאי דשייר גמ' דילן פריש בירושלמי הנה למדת מדברי רבותינו מפורש למה לא הקשו עליו ממשנתינו והקשו מן הברייתא ולא הוצרכנו לסברותינו ולתשובות שאין בהם ממש והוי יודע שזה שכתוב במקצת נוסחאות דברי ר"י בר יהודה שבוש הוא אלא ה"ג דברי ריה"ג והכי כתוב בעיקר נוסחי דוקאני ובפי' ר"ח ובהלכות הנגיד וה"נ תניא במכילתא ובירושלמי כדכתבינן ומה שפי' בעה"מ ז"ל דאותביה מאם מאן ימאן אביה לומר שאם אינו ענין למפתה דמדעתה עבד תנהו ענין לאונס אינו כלום שאילו היה כן היו מפרשים בגמ' הקושיא והברייתא עצמה היתה נשנית כן אונס מנין וכו' אם אינו ענין למפתה תנהו ענין לאונס שכן דרך הברייתות והיא שנויא במפתה ובר מן דין שאילו הקשה מאונס היה לו להביא מאותה הברייתא השנויה בספרי תחת אשר ענה לרבות את היתומה מכאן אמרו יתומה שנתאלמנה או שנתגרשה ר"א אומר האונס חייב והמפתה פטור ואהדורי בתר פרכי ל"ל ועוד דהוי ליה לר' יוסי בר' חנינא לתרוצי שאני התם דרבייה רחמנא משא"כ במוציא שם רע כמו שהקשה רבינו שלמה ז"ל אבל צריכין אנו ודאי לבור דרך אחרת הוי יודע כי זאת הברייתא כך שנויה במכילתין אם מאן ימאן אין לי אלא שיש לה אב אין לה אב מנין ת"ל אם מאן ימאן מ"מ דברי ריה"ג וכך פירושה אין לי אלא שיכול לעכב אלא אביה היא עצמה מנין שיכולה לעכב ויש לה קנס ת"ל אם מאן ימאן מכל מקום כדאמרי' לעיל בגמ' ומינה לא נתרבתה יתומה לקנס אלא שהיא עצמה יכולה לעכב אלא דס"ל לתנא לאבי הנערה דכתיב גבי

אונס וה"ה למפתה לא בעיא ביה קרא כדכתיבנא וקשיא לריב"ח כמו שפי' רבי שלמה ז"ל וע"כ אתה אומר שהרי האי אם מאן ימאן הא אפיקתיה שהיא עצמה יכולה למאן לעיל בגמ' והיאך אתה למד משם יתומה דהא ליכא רבויא אלא ש"מ כדכתבינן וא"ת יתומה מפותה האיך יש לה קנס הא מדעתה עבד יש לה להעמידה ביתומה קטנה שפתויה אונס הוא שאין לה דעת למחול קנסה ומ"מ אם כנס לא ישלם [קנס] כיון שהיא מפותה דהא נער כתיב ולפיכך הוצרך הכתוב ללמדך שהיא יכולה לעכב ויש לה קנס א"נ בשוטה גם י"א דמפותה יתומה יש לה קנס שאינה יכולה למחול קנסה שלא זכתה לו תורה עד שעת העמדה בדין ויש להם סיוע ממה שכתוב בנוסחאות בפ' אלו נערות ביתומה שוטה מפותה אף בירושלמי אמרו כן וכבר פירשתי השמועות כפי דעת זו אלא שאין דעתנו כן והכל כתוב אצלי:

דף יז:

ועוד הא דתניא כתב לה פירות וכו' וה"ר יעקב מרמרו"ג ז"ל פירשה כשמתה מאחר שנישאת וכו' עד והרי"ף ז"ל השמיטה ולא כתבה בהלכות:

אמר הכותב ומדברי רבינו נלמוד שהוא מפרשה כדברי (ר"ש) [רש"י] בשמתה מן האירוסין ובשכתבו מן האירוסין והלכה כת"ק ולפיכך לא הוצרך לכתבה שהרי כתב ברייתא דתניא לקמן אע"פ שכתובתה בבית בעלה מתה אביה יורשה שפירש בבית בעלה שהביאה לו כסות וכלים וכתבן לו שהם שנקראין כתובה ואינון נכסי צאן ברזל והם בבית בעלה שכבר כתבתן לו ואעפ"כ אביה יורשה ולא בעל הרי כתבה רבינו מפורש להאי דת"ק דר' נתן ועוד שפסק הלכה כראב"ע והא נמי בהך שייכא כיון דמן האירוסין מתה. ועתה אכתוב לפי עניות דעתי כמה מעלות טובות יש לפי' ר"ש והרי"ף ע"פ הרב ר' יעקב דאי משנישאת אמאי לא זכה מ"ש כי לא גבה דאינו יכול להוציא מיד אב משום דאומדן דעתיה הוא שלא כתב אלא ע"מ שתתקיים בתו עמו א"ה כי גבה נמי יחזיר ואפי' תאמר שזה אומדן דעת הרב ז"ל לישנא דגמ' מיהא קשיא למה לן למימר בגמ' עד כאן לא אמר ראב"ע אלא מדידיה לדידה שיש במשמע שבא לחלוק בין זכות שלה בשלו לזכות שלו בשלה אדרבה ניחא הוה לן למימר דכתיבתו וכתיבתה שוין וכולן לא כתבו אלא ע"מ לכנוס ומכיון שכנסו קנו ואילו היה זה הפי' אמת לא אמרו בגמ' סתם דמ"ד לא זכה כראב"ע והוה ליה למימר כראב"ע דאזל בתר אומדן דעתא מדקאמרי' לה סתם משמע דהיינו הך ועוד דקאמרי' מ"ד לא זכה כראב"ע ומ"ד זכה כרבנן והיאך אפשר לומר כן והא דכ"ע הכא לא זכה אלא משעת נשואין והתם לרבנן משעת אירוסין זכה בהן וא"ת

דאיכא לאיפלוגי בין כתיבתו לכתיבתה א"כ מ"ד נמי לא זכה אפשר דאתיא כרבנן הואיל ואין כתיבתו וכתיבתה שוין ויש לחלק ביניהם וא"ת שכתב כך בפירוש שיבואו עמה לבית בעלה לכשתנשא אין הלשון כן והכי הוה בעי למיתנא כתב לה פירות ונישאת ומתה ועדיין הדבר קשה דאפשר הוה להו למימר דכי היכא דמודה ראב"ע היכא דלא זכה משעת נשואין אע"ג דהתם זכתה היא הכי נמי אפשר דמודו רבנן בה דאינהו נמי בתר אומדן דעתיה אזלי התם ואין אומד זה דומה לזה כד"ה כדי שתלמוד כתיבתו מכתיבתה וכמה דקדוקין וידים מוכיחות יש לפי' זה למי שמעיין בצורת ההלכה ולא ניתנו לכתוב ומה שהשיב ה"ר יעקב ז"ל בספרו אמאי מייתי לה אפסקה דנישאת תשובתינו משום דתנן נישאת יתר עליו הבעל כו' דמשמע מינה דאפי' בנדונייתה שכתבה לו משעת אירוסין אינו זוכה שאינו אוכל פירות עד שתנשא ולא יורשה ואינו קוברה בכתובתה ודייקא מתני' כת"ק דר' נתן ושינה כוותיה ואי כר' נתן מתני' בשלא כתבו מן האירוסין שאינו קובר בתנאי ב"ד וקאמרי' עלה בגמ' שאפי' קדמו וכתבו נמי פלוגתא דת"ק ור' נתן דלת"ק לעולם לא זכה הבעל בדברים הללו ואינו אוכל פירות ואינו קובר עד שתנשא ודבר ברור הוא ומה שהשיב עוד מלשון הברייתא כך פירושה כתב לה אביה בכתובתה פירות כסות וכלים שיבאו עמה לבית בעלה כלומר שכתב לה בכתובה מן האירוסין ודא נדוניא דמקני לה אביה להנעל מביתיה לבית בעלה כך וקבלה החתן בשומא כך וכך ואוסיף לה מדיליה הכי והכי והלשון מכוון הוא לדברינו ביותר וכלפי שאין הבעל זוכה עד שעת כניסה לדברי ת"ק הוזקק לשנות כך. וכך דעת הגאונים:

דף כ.

ועוד ארוסה יש לה מזונות וכו' הכי נקיטינן גירסא ופירושה כמו שכתבה ה"ר שלמה ז"ל ולא כמו שכתבה הרי"ף ז"ל:

אמר הכותב ספרי הישיבות הישנים וחבורי הגאונים הראשונים והאחרונים יוכיחו ואילו תמצא בהם נוסחא אחת מדוקדקת שכתוב בעיקרה כדברי רש"י נשמע לה אבל מחקין ותלויות שבספרים חדשים אין למדין מהן:

דף כ:

ועוד כתב הרי"ף ז"ל הלכה כשמואל דאמר הלכה כאנשי גליל והביא לדבריו ראיות וכו' אסיקנא כאנשי גליל ליתא אלא דחיה בעלמא הוא:

אמר הכותב לא הבין דעת הגאון ז"ל שהוא כך אמר דבפ' אלמנה אמרי' דאי ניזונת תנן

אתיא כאנשי גליל ואנן ניזונת קא גרסי' דהכי כתיב בכולהו נוסחי והכי נקיטי' כולהו רבנן דניזונת גרסי' כלשון הזה אמרוה הגאונים כי כן מצינו מפורש בהלכות הנגיד ז"ל ומה שכתב בההיא דשלח רבין באגרתיה לא שמעי' מינה לא כרב ולא כשמואל שלא אמרו אלמנותו ניזונת מנכסיו אלא להפקיע מזונות הבת וכו' ושמעינן נמי מינה שאע"ג שאין הבנות ניזונות על הבנות אבל האלמנה ניזונת על הבת ולא שייכא האי דשלת רבין בפלוגתא דרב ושמואל כל עיקר אפשר שדעתו של רבי' היה לומר שאם אין האלמנה ניזונת מנכסי יתומים אלא עד שירצו ליתן לה כתובתה היכי אמרי' התם בפ' יש נוחלין דאלמנתו ניזונת משום דשויוה רבנן לבעל כיורש משום פסידא דאלמנתו שהרי אינה פסידא גמורה אם אינה ניזונת שהרי היא גובה כתובתה ועכשיו אם אותו בעל הוא רוצה נותן לה כתובתה ופוטרה וכיון שכן אין פסידתה גמורה כי היכי דליפקעהו רבנן לכחו דבעל אלא לאו ש"מ שע"כ של יורשין היא ניזונת ואיכא פסידא גמורה דאלמנה ועוד שהרי אמרו אלמנה ובת אלמנה ניזונת והבת תשאל על הפתחים ואי ס"ד יכולה הבת ליתן לה כתובתה ולפוטרה למה תשאל על הפתחים משום דזילותא דאלמנתו עדיפא ליה הרי הנכסים בחזקת הבת שאין מזונות האלמנה אלא רשות ביד יורשים וכיון שכן לא הוה לן למימר תשאל על הפתחים ור"ת ז"ל נמי כתב זו לראיה ושתים אלו למדנו מדשלח רבין באגרת' כמו שכתב רבינו הגדול משמיה דגאון וסוגיין דפ' מי שמת מסייעא להו טפי דקאמרי' אלמנתו מהו שתמעט כיון דאית לה מזוני ממעטא או דלמא כיון דאי מינסבא ל"ל לא ממעטא ואי לאנשי יהודה היאך ממעטא הרי בידם ליתן לה כתובה ולהפסידה מזונותיה וכיון דמשום כתובה לא ממעטי נכסי דאכתי מרובין נינהו מזוני ודאי לא ממעטי אלא ש"מ כאנשי גליל ס"ל ועוד יש ראיה לדברי רבינו הגדול ז"ל ממה שאמרו ר"י אומר מוכרת וכותבת סתם וכך כחה יפה כלומר אם תצטרך תאמר למזונות מכרתי וכשתרצה תאמר לכתובה מכרתי וכמו שפי' בירושלמי אלמא בדידה תליא מלתא כאנשי גליל דאי כאנשי יהודה כיון דסתם זבינה יכולין היורשים או בע"ח לומר לה הרי הם לכתובתיך ואין ליך מזונות אלא ש"מ בדידה תליא כאנשי גליל וכיון דסתם זבינה [אינם] יכולין היורשין או בע"ח לומר לה הרי הם לכתובתיך ואין ליך מזונות אלא ש"מ לומר תהא מכירתו לכתובה או למזונות וזו ראיה גמורה ועוד דאקשי' בערכין תנן שום היתומין ל' יום במאי עסקי' וכו' בשלמא לר"י דאמר לכתובת אשה נזקקין לנכסי יתומים ניחא דמוקים לה בכתובת אשה אלא לרב אסי קשיא ואמרי' ולר"י מי ניחא שבקי' מזוני דודאי קא מפסדא ונקיטי' הכרזה דלא ידעי' אי מרווחינן אי לא מרווחינן הא לא קשיא בתובעת כתובתה בב"ד וכר"י ושמעת מינה שאילו לא תבעה כתובתה

בב"ד כל זמן שתמשך הכרזה יש לה מזונות ומש"ה אין מכריזין אלמא אע"פ שב"ד רוצין ליתן לה כתובתה שהרי הם מוכרין הנכסים כדי ליתן לה כתובה אעפ"כ יש לה מזונות אלמא אין היורשין יכולין לפטרה בע"כ ממזונותיה שהרי ב"ד כיתומים הם ואעפ"כ אין כח בידם לסלקם ממזונותיה אע"פ שירצו ליתן לה כתובתה ואילו לאנשי יהודה ודאי כיון שרצו ומוכרין נכסיהם ליתן לה אינה ניזונת דהא עד שירצו ליתן תנן ושנו בתוספתא כל הארצות כותבין כאנשי ירושלים אע"ג דלא אותיבו מינה בגמ' דילן מיהו שמעית מינה דמנהגא הכי ועוד דהתם מתני' כאנשי גליל נישנית ודקתני ואנשי יהודה כיחידאי תני להו ומה צריך לראיה אחרת דלא איפסיקא הלכתא כחד מינייהו הא קי"ל כל היכא דאפליגו רב ושמואל הלכתא כרב באיסורי וכשמואל בדיני והיאך נחלוק על זה הכלל המסור בידינו ומוחזק בתלמודנו ומה שאמר מפני שתלמודנו תלמודא של בבל וכי אין תלמודנו תלמודא של נהרדעא והא שמואל ור"נ ואמימר ורב אחא בר מניומי ורב חמא וכמה רבנן סמכי מרייהו דתלמוד בבל בנהרדעא יתבי ונהרדעא מעיקר בבל היא כדאמרי' לא כתבי פרוזבילא אלא אבי דינא דסורא או אבי דינא דנהרדעא ואמרי' בבבל היכא בבי דינא דשייף ויתיב בנהרדעא והוא עיקר בבל ועיקר תורה מימי גלות בנהרדעא שם שגלות יכניה והחרש והמסגר כמו שמפורש בכיצד נכתבה המשנה ומקצת הגאונים שחלקו בזה לא אמרו אלא מההוא טעמא דכיון דיהבו קיצותא דנהרדעא ש"מ כ"ע כבבל נהוג וכבר דחאה רבינו הגדול ז"ל בטעם נכון והפורש ממנו כפורש מחייו ורבינו שרירא ורבינו האיי בנו שהוא שקול כרובא של סנהדרין כך כתבו כדברי רבינו הגדול ז"ל:

דף כא.

ועוד כתב הרי"ף ז"ל ושמעי' מינה דמאן דמגרש לה לאינתתיה מדעתה דנפשיה אין שמין מה שעליה וכו' ולקיט מיהא מאן נימא לן דאיהו בעי למיפק דלמא מאריה הוא דמפיק ליה:

אמר הכותב הקיפנו תשובות שאין בהם ממש מה ענין לקוט לגרושה לקיט כל היכא דמפיק ליה זמניה הוא וכדין קא עביד שע"מ כן הוא שכור אצלו הלכך כי אקניה ליה אדעתא למיקם קמיה אקני ליה וכי מטי זימניה ומפיק ליה הדין עמו ולצאת הוא עומד משא"כ באשתו וכן אתה אומר באלמנה כיון דלמיפק קיימא לא מקנו לה אלא כל זמן שירצו שתעמוד לפניהם דאדעתא למיפק לא מקנו לה והא למיפק קיימא דכל יומא ויומא זמנה הוא למיפק וכן כסות שכסתה בעלה שמין לפי שלא הקנה אלא כל זמן שתעמוד לפניו דהא אמרי' כי אקני לה אדעתא למיקם קמיה אבל מגרש את אשתו כיון

שהיא קנאה כדי לעמוד לפניו ועכשיו היא יוצאת בע"כ תימא תנו לי בעלי ואעמוד לפניו דהא לאו למיפק קיימא ולטבועים הקנה אותם לה למה זה דומה לנותן מתנה לחבירו ע"מ שישמשנו שמתנתו מתנה כיון שהעכבה אינה שלו והא נמי מתנה גמורה היא ואפי' בשצבען לשמן כיון דלשמן צבען הצבע הקנה צבעו לאשה וקנין גמור קנאתן בשנוי דהכי מסקנא בב"ק ועוד שהרי לשון מוכיח דאי לאו הכי הל"ל כי אקני לה כדקיימא קמיה וכי נפקא לא אקני לה ולמה אמרו אדעתא למיקם קמיה ועוד למה לא חלקו בגרושה וחלקו באלמנה ועוד אמרו יתמא וארמלתא שלח ופוק אלמא גרושה לא שלחו כי נפקא:

דף כז.

כתוב בספר המאור כתב הרי"ף ז"ל הדין הוא דינא דגמ' במורדת אבל האידנא בבי דינא וכו' דהא אמרי' היכי דמי מורדת כגון דאמרה בעינא ליה ומצערנא ליה:

אמר הכותב ותימה הוא שהרי לשון דברי רבינו הגדול מכוון ונכון ופשוט שהוא ז"ל פי' דין המורדת שאמרה בעינא ליה ומצערנא ליה ודין המורדת שאמרה מאיס עלי דלא כייפינן לה ומפסדא לכתובתה כולה לאלתר ואמר דהדין הוא דינא דגמ' בכל מורדת בין במורדת דבעיא ליה ומצערא ליה ובין מורדת מחמת מיאוס אבל האידנא בבי דינא דמתיבתא דייני באומרת מאיס עלי דיני אחרינא דכייפי ליה לבעל ולא מפסדא כל נכסיה ומה שאמר בעה"מ ז"ל שתקנת הישיבה הוראת שעה היתה הלא רבינו הגדול ז"ל יודע תקנת הגאונים יותר מכלנו ומדבריו ניכר שלדורות תקנו אבל אין דבריו של ב"ה ז"ל בכאן אלא פתוי שהוא רוצה לחלוק עליהם ולומר דבדינא דגמ' דייניגן ואמרה בלשון נקיה אבל הם באמת לדורות תקנו ונהגו בה עד ימיו של רבינו ז"ל בחמש מאות שנה שלא זזה תקנה זו מביניהם כמו שידוע אצלם בתשובות שלהם ג"כ תמצא זה מפורש בהלכות הראשונות לרב שמעון קיירא ובכל חבורי הגאונים הראשונים גם בדברי האחרונים ז"ל והם ידעו היאך תקנו אבל מי שרוצה להחמיר שלא לכוף בגט כדין הגמ' לא הפסיד ותבא עליו ברכה:

דף לה:

ועוד והוי יודע דהא דשמואל שייכא בדרב ששת דאמר פירי עבדי חליפין וכו':

אמר הכותב הרוצה לעמוד על העיקר יבא ויראה כמה ראיות גמורות שכתבנו בפרק הזהב לעקור דבר זה ומשם יתברר שאין להעמיד שמועה זו בדמים שהם כחליפין כאשר עלה על דעת החבור הזה ז"ל:

דף לח.

אמר רב נחמן עיילא ליה גלימא וכו' כיון דקי"ל כר"נ בדיני ואיהו בתראה נראה דליתא וכו' ומה שפסק הרי"ף ז"ל בענין זה לא נ"ל:

אמר הכותב אלמלא שזו הדרך כבושה לפני כל העוברים והשבים הייתי שותק אבל מדרך זו אפשר שהפליג ממנה רבי' ז"ל (אלא) מדעת לפיכך אני דן בודאי הא דאמר ר"נ פירא הוי לא לגמרי אלא מכסי לה עד דבלי לה קאמר ומכי לא משמשת מעין תשמישה הראשון ימכרו השחקים שאינן ראוין לכך וילקח בהן קרקע מועט והוי לה קרן דומיא דמחפורת של צריף וכמו שפי' רש"י וכיון שכן הוא הא דאמר שמואל שניה אין לה בלאות שאינן קיימים בשמכר השחקים ונתחייב בדמיהן ליקח לה קרקע דהני דידה נינהו וקנסוה רבנן בדידה הא כשרה אית לה ודאמרי בגמ' ר"נ פליגא לאו אדשמואל אלא אדרב שימי דקאמר מדאמר שמואל ולא בלאות לשניה הא כשרה אית לה ש"מ קרנא הוו דאי פירא הוי תשלומין מנא לה ואקשינן אדרב שימי והא אר"נ פירא הוי ומכסי לה עד דבלי וכי משלם לכשרה שחקים הוא דמשלם ומהדרינן דר"נ פליגא לדרב שימי. ונשמט לבעל המאור ז"ל בכאן תרעומת אחר על דברי רבינו הגדול ז"ל שכתב בדין אילונית אי דאיתנהו אידי ואידי אית לה אי דליתנהו נכסי מלוג אית לה נכסי צ"ב לית לה גם בזו אני תמה אם כדבריו בלאות דקתני מתני' אין להם מאי ניהו אי דמלוג שניה אין לה אילונית יש לה אי דברזל אילונית אין לה שניה יש לה אלא מסתברא דכי אמרי' מעיקרא איפכא מיבעי ליה לאו דדינא ודאי הכי אלא ה"ק אי איכא לאיפלוגי איפכא הוא דאיכא לאיפלוגי ומיהו במסקנא אילונית לית לה כלום בדליתנהו וכך נראה מדברי ר"ש וזה דבר קשה על דברי רבינו יצחק ז"ל אא"כ ידחוק ויאמר דמתני' אין לה דין בלאות קתני לומר שאין להם בלאות כשאר הנשים אלא זו מפסדה של מלוג וזו של ברזל:

דף מא:

כתוב בספר המאור אמר אביי נשואה ידו כידה וכו' פירשה הרי"ף ז"ל ואין פירושו ברור בדבר זה אלא עיקרה בפ' החולץ וכו' ומשם פי' דבר זה מתברר ואין אנו צריכין להאריך בו:

אמר הכותב זו באמת כן שאין פי' רבינו ברור אבל כבר כתבנו ביבמות מה שנראה ממנו והתימה שלא הזכיר אותה השמועה שבפ' החולץ בענין פירושו בכאן:

ועוד צריכא דאי כתב לה פירי פירות ולא כתב לה וכו' דסד"א כי מקנו לה פירות שבאו לעולם וכו':

אמר הכותב זה הטעם אינו שאם לא באו לעולם מא"ל ועוד דהא אוקימנא למתני' בכותב לה ועודה ארוסה והרי לא באו לעולם שהרי עדיין אינו אוכל פירות וכיון כשם שמסלק עצמו מאילו כך הוא מסלק עצמו מכולם ול"ל עד עולם לפי טעם זה ועיקר הקושיא אינה כלום דשאני התם כיון דנחית למנינא דפירי פירות ואמר עד עולם אכולהו קאמר אלא שא"א לאומרה בלשון אחרת:

דף מב.

ועוד רשב"ג אומר אם מתה יירשנה וכו' עד ולאו כל כמיניה דעקר לה:
אמר הכותב לא ידעתי במאי עקר רבינו הגדול ז"ל תלמודנו הערוך בידינו שהרי לא ראינו בגמ' שלנו מי שפסק הלכה כרשב"ג אלא רב דהוא סבר תנאי שבממון בטל אבל מי שסובר שתנאו קיים לא פסק הלכה כן והא דרב ממילא מיעקרא מגמ' דילן והתימה על בעה"מ על מה סמך פי' שאמר דשאני ירושה מי פסק כרשב"ג שנסמוך עליו ונשים הפרש בין זה לזה ומי הזכיר בגמ' זה הטעם דירושה ממילא הויא ופסק הלכה כרשב"ג מפני זה הטעם. אבל שלש מחלוקות אני רואה בדבר זה רשב"ג סבר כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל ורב סבר הלכתא כוותיה דמתנה על מ"ש בתורה תנאו בטל ולא מטעמיה דירושה דרבנן היא וחכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה ושתיהן דחויות הן בתלמודינו ובעל המאור בא ואמר לא כדברי זה ולא כדברי זה וחידש טעם זה לעצמו דשאני ירושה דממילא הואי ולזה לא נמצא סמך לא בתלמודינו הבבלי ולא בירושלמי למה אשיב על זה אלא שמא יראו התלמידים ויטעו הרי מצינו בפ' יש נוחלין גבי הא דתנן איש פלוני בני לא יירש עם אחיו לא אמר כלום והוינן בה לימא מתני' דלא כר"י דאי כר"י הא אמר בדבר שבממון תנאו קיים ומפרקינן התם ידעה וקא מחלה הכא לא קא מחיל ולא מפרקי' דשאני ירושה דממילא קא הויא והכא במתני' הא מחילי ועוד הרי אמרו כאן בגמ' דרשב"ג סבר מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל ורב סבר תנאו קיים וקסבר ירושת הבעל דרבנן וחכמים עשו חיזוק יותר משל תורה ולא אמרי' ורב סבר בעלמא תנאו קיים ושאני ירושה דממילא קא הויא ושביעית ממילא קא הויא וממילא מפקעא ומהני בה תנאו על מנת שלא ישמיטנו בשביעית ועוד הא אמר רב כהנא נחלה הבאה לו לאדם ממקום אחר אדם מתנה עליה שלא יירשנה אלמא תנאי שבירושה זו שהתנה כשהיא ארוסה קיים הוא ודרב כהנא מימרא היא ואתיא כת"ק אלמא הלכתא כוותיה ולא יהא אלא שלא נפסקה הלכה הא קי"ל דיחיד ורבים הלכה כרבים ורשב"ג ליתא אף במשנתינו דההוא כללא לאו דוקא הוא וכיון דפסקא דרב ליתא ממילא אידחי'

לה דרשב"ג ובאמת שלא סמך רבינו הגדול על הירושלמי בזה אלא שכתבו מפני שהלכה כן ומה שאמר דר"ח כתב בפירושיו והאריך בזה ויש לו סיוע לדבריו אמת הוא שר"ח פסק כרשב"ג ולא מטעמו של בעל המאור אלא מפני שאמרו בירושלמי הלכה כרשב"ג ולא לענין דבריו שאמר שהתנה על מה שכתוב בתורה והמתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל בתנאי גוף אבל בתנאי ממון תנאו קיים וזה תנאי ממון הוא ולמה אמרו תנאי בטל שבסוף הוא זוכה בהם פי' הבעל אין לו בנכסי אשתו קנין כלל בחייה לפיכך אם כתב לה הבעל וסילק ידו מנכסיה ולא כלום הוא וזה כגון הבן שסלק ידו מנכסי אביו שאם מת אביו בנו יורשו ואמר הרב ז"ל דבגמ' דילן נמי ה"נ ס"ל דהא אמר רב אשי בנכסיך ולא לאחר מיתה וקאמר ש"מ דכל תנאי דמתנה בהדה מירושה בטל כדבר שלא באה לידו זהו תורף דברי הרב ז"ל והדבר ידוע שאין פי' דברי רב אשי כך וכיון שנסתלק רב אשי מכאן אין לנו לשמוע לדברי הירושלמי דפליגא דרב דהתם אדרב דהכא ועוד שלא סמכו גדולי הגאונים בפסק הלכה על הירושלמי מעולם ובכמה מקומות ימצא זה הבקי בו ועוד כיון דאוקימנא בגמ' דילן בכותב לה ועודה ארוסה ליכא למימר בה בסוף הוא זוכה בהן ולא דמי לאומר לאביו אין לי בנכסיך כלום במותך דכיון דראוי ליורשו צריך מתנה ודבר שלא בא לעולם הוא אבל הכא כיון שעדיין אינו ראוי ליורשה אינו אלא מתנה עליה ואפי' בנכסים שנפלו לה לאחר מיכן מהני בירושה כדמהני למכרה ונתנה קיים לנכסים שנפלו לה משנישאת שבהן היה דינו לבטל המכירה לדעת משנתינו כמו שמפורש בפ' האשה שנפלו למעלה והיינו דרב כהנא בשם ר' ירמיה בשם רב בירושלמי מוקי לה בשכותב משנישאת ולפיכך אמרו תנאו בטל דדמי לאומר לאביו לא אירשך שהוא ראוי ליורשו ואינה עתידה להיות באה לו ממקום אחר או שהיא סברא אחרת ויצאה מן השיטה שבגמ' שלנו ואין לנו להקפיד עליה והספק שיש לי בדברי רבינו משום דקשיא לי היכי אמרי' בגמ' וסבר רב תנאו קיים והא איתמר רב אמר יש לו עליו אונאה דלמא לעולם אימא לך רב סבר תנאו קיים והתם משום דלא ידע דליחול ולא משום דמתנה על מה שכתוב בתורה בעלמא תנאו בטל דהכי אמרי' בפ' הזהב אמר לך רב אנא דאמרי אפי' לר"י הכא מי ידע דליחול ושמא זו הסוגיא כאביי דאמר מחוורתא רב כר"מ ושמואל כר"י אבל לרבא רב כר"י ושמעתין דהכא מתוקמא כדמעיקרא הלכה כרשב"ג שאם מתה יירשנה ולאו מטעמיה אלא שחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה ולפ"ז אין לנו דרך לדחותה להא דרב דאמר הלכה כרשב"ג והרי הדבר קשה ורחוק שיהיו מקשים בגמ' שלא כדברי רבא ולא רצו לקיים דברי רב כפשטן וכהלכה לדעת רבא וכשנתישבנו בדבר אנו רואים דהא דאמר רבא התם ל"ק וכו' לאו לאוקומי רב כר"י

בסתם דמשום דקשיא ברייתא לרב דאמר אנא דאמרי אפי' לר"י קא משוית ליה לשמואל טועה ותהוי אידך ברייתא תיובתיה והא שמואל דיינא הוא ושקוד ושבור מלכא הוא ונחית לעומקא דדינא אלא כלפי שאמר אביי מחוורתא רב כר"מ דלר"י לעולם אין לו אונאה והיינו דשמואל והיינו ברייתא א"ל רבא ברייתא לא תקשי דמ"ד כר"י נמי מחלק בין סתם למפרש דע"כ לא אמר ר"י אלא היכא דידע ומחיל אבל הכא מי ידע דליחול והיינו בסתם וכאן במפרש והתניא כוותיה ומיהו בדרב ושמואל לא אכרע רבא התם כלום וגמ' דהכא ס"ל דרב כר"מ ושמואל כר"י ובמפרש דאי בסתם פליגא ברייתא דהתם הויא תיובתיה דשמואל ואי במפרש לא הויא תיובתיה דרב דאיהו דאמר כר"מ ובודאי כיון דבגמ' מהדרי עלה דרב בשמעתין טובא ולא מצו לאוקמה בהלכתא ומפקי לה מינה לא מוקמינן בה אנן אוקימתא חדתא מדעתין קלישתא דבגמרין בקיאי בפלוגתא דרב ושמואל אי בסתם אי במפרש טפי מינן וכל מלתא דבסוגיא דילה בדוכתא לא מקיימא יתה בגמ' לא מקיימא בסברא דבתר הוראה ותו לא מידי:

דף מג.

ועוד מ"ש הרי"ף ז"ל בההוא עובדא דההיא איתתא דאפקידו גבה מלוגא דשטרי וכו' אי דאיכא עדי פקדון וראה מאי איריא מלוגא דשטרי ואפי' כל מילי נמי אי כו' דליכא וכו': אמר הכותב כי ניים ושכיב אמרה להא שמעתא דהא כתב רבינו דבמלוגא דשטרי ליכא למימר לקוחים הם בידי משום דאמרי' לה אחוי שטרך כלומר אי ליכא עידי פקדון וראה במידי אחרינא מהימנא משום דיכלה למימר לא היו דברים מעולם דלאו בתורת פקדון באו לידי אלא בתורת מקח כדאיתא בפ' חזקת הבתים ובמלוגא דשטרי ליכא למימר הכי משום דאמרי' לה אחוי שטרך וזה מפורש בדברי רבינו הגדול אבל צריך אני להביא ראיה לדבריו מפני שחלקו בה מקצת המורים ז"ל וזו היא שאמרו בפ' זה בורר דההיא איתתא דנפקא שטרא מתותי ידה אמרה ידענא ביה בהאי שטרא דפריעה הוא הימנה ר"נ אמר ליה רבא כמאן כרבי דאמר אותיות נקנות במסירה פי' ומתוך שיכולה לומר לקוח הוא בידי יכולה לומר שטר פרוע הוא ואמר ליה אפ"ת רבנן שאני הכא דאי בעיא קלת' ושמעינן מינה דלמ"ד אותיות צריכות כתיבה ומסירה בהא אע"ג דליכא עדים אינו נאמן לומר לקוח הוא בידי משום דאמרי' ליה אחוי שטרך כדברי רבינו הגדול ז"ל. זאת ועוד אחרת דגרסי' בפ' האשה שלום מי חיישינן לתרי יצחק ריש גלותא או לא אביי אמר חיישינן ורבא אמר לא חיישי' אמר רבא מנא אמינא לה דהנהו שטרי דנפקא בנהרדעא וכתיב בהו הכי נאני בר חבו וחבו בר נאני ומגבי רבא בר אבוה זוזי והא נאני בר חבו

וחבו בר נאני בנהרדעא שכיחי טובא אלמא לא חיישינן ואביי התם למאי ניחוש לה אי לנפילה מזהר זהירו בה אי לפקדון כיון דשמיה כשמיה לא מפקיד ליה מאי אמרת דלמא מסר ליה אותיות נקנות במסירה אלמא לרבא לא מהימן אלא משום דלא חיישינן לשמא דאחר היו ולא הוה גבי בהו משום מיגו דמקח דלא מהימן לומר שטר היה לי ואבד ולא לומר באגב או במתנת ש"מ נתנו לו ובשילהי ב"ב ג"כ הארכנו בזה וכיון שאין האותיות נקנות לו בלא כתיבה אף בנייר של שטר אינו יכול לתפוס בתורת משכון דהא לא קניאן ליה וסברתו של בעל המאור בפקדון אינה והיא הטעתו אף בפ' שנים אוחזין וכבר כתבתי שם תהלה לאל גומר עלי:

דף מז:

ועוד מתני' מנכסים משועבדים כיצד וכו' כתב הרי"ף ז"ל וכו' וכך יש עלינו לומר כל שקדמה כתיבת הנאמנות לשעבוד גובה שלא בשבועה והיינו מתני' וכו':

אמר הכותב אכתוב בכאן מה שכתב ר"ת כדי להודיע ולגלות דעת הגאונים ז"ל וזה נוסח דבריו מנכסים משועבדים לא תפרע אלא בשבועה יש מי שאומר בעת שלא פטרה מן השבועה כלל בפירוש והאמינה לגבות מן המשועבדין ומן היתומים בלא שבועה אבל אם כתב לה ופטרה מן השבועה לגבות בפירוש גובה בין מן היתומים בין מן המשועבדים בלא שבועה וכ"ש אם קנו מידו דתנן נדר ושבועה אין לי ולא ליורשי ולא הבאים ברשותי עליך ועל יורשיך ועל הבאים ברשותך אינו יכול להשביעה לא הוא ולא יורשיו ולא הבאים ברשותו לא אותה ולא את יורשיה ולא הבאים ברשותה ואשכחן דפריש במתניתא דבי ר' חייא אלו הן הבאים ברשותה כל שמכרה להם או נתנה להם במתנה וכן הבאים ברשותו מי שמכר להם או שנתן להם במתנה ופי' במשנתינו זו אם כתב לה ופטרה מן השבועה אין לו ולא ליורשיו שהן היתומין ולא לבאים ברשותו שהן הלקוחות להשביע לא אותה ולא את יורשיה וכו' ולא מצינו שיפה כח היתומים מן הלקוחות והלקוחות י"ל שהם הפסידו על עצמן שלא היה להם לקנות בנכסים משועבדין לאחרים וי"א האב יכול להפקיע שבועת היתומים ואין יכול להפקיע שבועת הלקוחות ומעשים בכל יום ואין נפרעין מן המשועבדים ואע"פ שיש להם נאמנות אלו הן דברי ר"ת וכתבתי אותם ללמד שראיותיו של בעה"מ הזה ז"ל לא נעלמו מן הגאונים ואעפ"כ לא חששו לדבר והסכימו שאין נפרעים לעולם מן המשועבדים אלא בשבועה והנה כל הגאונים ז"ל שוין בדבר והדין הזה פשוט הוא בחבוריהם ובתשובותיהם אבל פי' משנתינו העלימו ממנו ואיני קובל בזה אלא על רבינו הגדול ז"ל שהרי לפי פשטי

השמועות אבא שאול חולק הוא על סתם משנתינו לומר שאין שום נאמנות מועיל לעקור תקנת חכמים שאמרו הבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה וכ"ש לדבריו של אבא שאול שהבא ליפרע מן הלקוחות אין נאמנות מועיל לו שה"ה והוא הטעם וכן ר"ש דתני היורשין משביעין אותה חד מינייהו נקט וכ"ש הבאים ברשותו אבל מאחר שפי' רבינו ז"ל לפי המסקנא דמודה אבא שאול משנתינו היאך אנו יכולים שלא להאמינה למשנה זו בדין הבאין ברשותו ואין לנו דרך בקיום דבריו בזו אלא שנאמר שאין בלשון הבאים ברשותו אלא שואל ואפוטרופוס שמינהו על נכסיו אלא שבתוספתא פירשו שכל שמכרה להם או נתנה במתנה אף הם בכלל באים ברשותה הם לפי שהאפוטרופסים שלה ואילו שנתנה להם במתנה דין כולם שוה הוא וברשותה הם באים אבל הבאים ברשותו אין בכללו לקוחות מדלא קתני בתוספתא אלו הם הבאים ברשותו כל שמכרו ונתנו להם במתנה וכך הדין שאם כתב לה נדר ושבועה אין לי עליך האנטלרין שלו משביעין אותה על אפוטרופיא שנעשית ברשותם לאחר שיגיעו נכסים לידם כמו שהיתומים משביעים אותה על אפוטרופיא שנעשית לאחר מיתת אביהם וכן אם פגמה כתובה מהם נשבעת להם אבל על טענה דפרעון של בעל כגון ששאה ונתנה בנכסים ברשותו או שטענו עליה פרעון שלו אינה נשבעת והיינו דלא קתני אלא יורשיו משביעין אותה שהיתומים משביעין על הכל ולא הבאים ברשותו ואם פירש אין לי ולא ליורשי ולא לבאין ברשותי אין אדם משביעה מכחו לא הוא ולא יורשיו בין בפגימה דמחיים ולאחר מיתה בין באפוטרופיא דמחיים ולאחר מיתה שנשתלטה בנכסים לאחר מיתת בעלה וכ"פ בירושלמי ולא מחמת שהיא באה ליפרע מנכסי יתומים ולא הבאים ברשותה שום שבועה בעולם בין בפוגמת כתובה מהן בין באפוטרופיא שלהם ואצ"ל על טענת מה שנעשה ברשות הבעל שאינה נשבעת לעולם כמו שפירשתי וכן בכלל באין ברשותו ב"ד המשביעין אותה כשהיא נפרעת שלא בפניו שאם אמר לה נדר ושבועה אין לי עליך אין במשמע אלא כשהוא עצמו משביעה דכי הימנה בפניו אמר (בפניו) אינה מעיזה פניה בי או אפרע לה בעדים ובשובר וזו אינן ידועין לזו אבל כשפירש ולא לבאין ברשותו אין ב"ד משביעים אותה כלל שרצה ליזוק בנכסיו אבל לקוחות שחששו בהם לקנוניא כדמפורש בשבועות אין נאמנות מועיל ואע"פ שקדם כשם שמצינו בנאמנות מאוחר דהא נמי דכוותה ובחד טעמא שייכן והוי יודע דלמ"ד נאמנות על אפוטרופיא ולא על פוגמת הא דקתני אבל משביע הוא את יורשיה ואת הבאים ברשותה אינו שבועה דאפוטרופסת שלה דמשום דמינה אפוטרופיא לא יפרע כתובה ליורשים אלא בשבועת היורשין אלא כגון שנעשו הם אפוטרופסין מחמתה ובשנתן להן בעלה רשות להושיבן

אפוטרופין וכן פירשו בירושלמי הרי פירשנו משנתינו לדעת ר"ח ורבינו ז"ל והפי' נדחק הרבה אלא שאנו נותנים ראשינו תחת כפות רגלי הראשונים ז"ל:

דף מח:

ועוד מתני' הוציאה גט ואין עמה כתובה גובה כתובתה אסקה הרי"ף ז"ל כשמואל וכו' ואנן קשה לן האי פסקא דהא בין לרב ובין לשמואל סבירא להו אין כותבין שובר ולית הלכתא כוותייהו:

אמר הכותב כבר הצלתי דברי רבינו הגדול מן הטענה הזאת בפ' שנים אוחזין וכבר היה כתוב בנוסחאות הראשונים בהלכה דהאי דקאמרי הכא כמתמיה ש"מ כותבין שובר לדברי רב ושמואל הוא שאומרים אין כותבין שובר אבל אנן הא קי"ל דכותבין שובר ולפיכך לא צייתינן לכל הני פירוקין ומתני' דקתני הוציאה גט ואין עמה כתובה גובה כתובתה אפי' במקום שכותבין כתובה היא שנויה וכיון דגובה כתובתה בגיטה כותבין שובר לאיש ועוד האריך בדבר זה וחזר רבינו ומחק הכל והגיהה במקום שאין כותבין וביארנו דעתו שם בפ' שנים אוחזין:

דף נ.

]ועוד אמר רמי בר חמא ראובן שמכר שדה לשמעון וכו' וא"א לפרש בחילוף משום דקשיא עליה הא דרב זביד דפ' חזקת הבתים: אמר הכותב והלא עיקר הלשון בכל מקום כך הוא אחריות דנפשיה נפשיה דמקבל ואחריות דמחמתיה מחמתיה דמקבל כדאיתא בפ' חזקת הבתים ובפ' אלמנה ניזונית נהי דאחריות דעלמא לא קבילת עלך אחריות דנפשך קבולי קבילת וכאן אמרו נהי דאחריות דאימיה לא קביל עליה אחריות דנפשיה מי לא קבל עליה והיינו אחריות דמקבל ותרוייהו חד דינא נינהו ואזדו לטעמייהו דרמי בר חמא סבר איהו במקום אימיה קאי כי היכי דכי איתא לאימיה וטרפה ליה מיניה לא מפצי ליה איהו נמי טריף דחזי' כמאן דאיתיה השתא לאימיה משום דידו כידה דמכחה קא אתי ובהאי דינא בתרא נמי סבר רמי בר חמא כי היכי דכי איתיה לשדה ברשותיה דשמעון ואתא בע"ח דראובן וטרפא לא מפצי ליה ה"נ כי הדר זבניה מיניה ראובן עלה דשמעון הדר דמכחו קא אתי דהא מיניה זבניה באחריות ורבא פליג בתרוייהו ואמר נהי דכי איתיה לאימיה לא מפצי לה אחריות דנפשיה דמקבל דאיהו זבין ואיהו טריף קביל עליה וכן נמי במוכר שדה וכיון דאיהו חייב לפרוע חובו ואפי' קנה השתא נכסי מעלמא ומיניה ואפי' מגלימא דעל כתפיה ה"ל איהו מזמן ואיהו טריף ואחריותא דנפשיה

דמקבל ודאי קביל עליה: עתה ראה מה היא תשובתו של בעל המאור מדרב זביד דפ' חזקת הבתים שכל עצמו לא נשאו דעתינו בגמ' בדבר אלא משום דקים להו שהמוכר שדה לחבירו שלא באחריות אם בא בע"ח וטרפה אינו חוזר עליו וכבר מצא בספר מקח וממכר הגירסא לרבינו הגאון כמו שכתובה בהלכות ואנו מצאנוה עוד בנוסחי ספרד ובפירושי ר"ת בהלכות גדולות לרב שמעון זכר כולם לחיי עולם ואתמה מן הרב הזה ז"ל שכתוב כמה השיגה ידו מחפוש הלכות הרי"ף ז"ל ואולי המחפש היטב ימצא יותר. והאל יצילנו משפת יתר וירים מכשול מדרכנו. כי בעקבות מלאכו אשר שלח לפנינו. להודות יצאנו. סמוכים על מה שחלק לנו. מן השכל ובטוחים על מקרא שכתוב סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם]:

דף נז:

כתוב בספר המאור איכא דאמרי וכו' הרי"ף ז"ל פסק כדאמר ליה זבין לי וכו' עד לא ניחא לי דליפשו שטרי עילאי טענה:

אמר הכותב ותמה על עצמך היכי אפשר דמעיקרא איבעיא להו ולא איפשיטא ובתר הכי אמרי' פשיטא והל"ל את"ל מוסיף על דבריו הוי היכא דזבין לשנים מאי והכי אורחא דתלמודא ועוד דמעיקרא היכי סליק להו בבעיא ולא פשטוה מדר"נ ועוד דע"כ מעיקרא נמי קס"ד לא' ואפי' לשנים דאלת"ה א"ל זיל זבין לי כורא ואזיל וזבין ליה ליתכא הרי צריך הוא למכור אותו הלתך שלפניו לאדם אחר והל"ל לאחד ולא לשנים משום בעלי דינין ומדלא מסיימי בגמ' כגון דההוא גברא גופיה בעי למיזבן ש"מ בעיין בכוליה אי למ"ד ואפי' לשנים אי למ"ד לא' ולא לשנים כגון שיכול למכור ללוקח ראשון עצמו ולא שייכא חדא בחברתה כלל והכי פירושה פשיטא אמר לחד קפידא דהול"ל זבין לי סתמא אמר סתמא והלך השליח ומכרו לב' בני אדם בשטר א' בכגון האחים והשותפין שלקחו מאי כיון דליכא למימר לא ניחא לי דליפשי שטרי עלי מה שעשה עשוי או דלמא מצי למימר ליה לא ניחא לי דליפשו בעלי דינין עילאי ואסקה ר"נ כיון דליכא משום אפושי שטרי אפושי בעלי דיני לא כלום הוא ומשום דבעיא קמא לא אפשיטא לא הוצרכו לפרש את זו אי בחדא שטרי אי בתרי שטרי ומיהו ודאי הך ברייתא לא שייכא בקמייתא וקמייתא נמי לא שייכא בהך ומ"ש רבינו הגדול ז"ל דסוגיין דמעביר על דבריו הוי אף ר"ח ז"ל כתב כן ופי' לפירושם משום דקאמרי' דייקא נמי דבדאייתי שוה ו' בג' עסקי' מדקתני מודה ר"י בקיטנית ש"מ ומדקתני מתני' אייתי ליה שוה ו' בג' אלמא אי אייתי שוה ג' בג' לא מעל בעה"ב מדלא אשמועי' שוה ג' בג' מעל וכ"ש שוה ו' בג' הלכך כיון

דדייקא הכי שמעי' מינה דמעביר על דבריו הוי ועיקר הטענה דכיון דלא איפשיטא ודאי לא קנה לוקח ואוקי ארעא בחזקת מרא קמא ועוד דסוגיין בעלמא דאפושי שטרי טענה מעלייתא היא:

דף ס:

ועוד כתב הרי"ף ז"ל בהאי פירקא גרסי' בנדה ת"ר כל אשה שאין לה וסת אסורה לשמש וכו' ותימה הוא לנו מה שפי' ומה שפסק עוד ואנו אין לנו אלא הן הן עוותיה ותקוניה היינו עוות היינו קלקול וכו' ועוד דהתם בדוכתא אוקימנא בעסוקה בטהרות:

אמר הכותב מה שפי' רבינו הגדול ז"ל יותר נראה דעוות לאו היינו קלקול ועוד דהל"ל עוותיהם ותקוניהם שהרי אף בעלה הוא מקלקל עמה ומדלא א"ר חנינא משמשת כדרכה א"נ הרי היא כשאר הנשים וקאמר הן הן עוותיה ותקוניה משמע שחלוקה אשה זו משאר הנשים ומה שפסק רבי' הגדול ז"ל והשיב בעה"מ דבעסוקה בטהרות אוקימנא אני אפרש שיהיו דברי רבינו הגדול ז"ל קיימים בודאי קי"ל כשמואל דאמר כל לבעלה לא בעיא בדיקה שאינה אסורה לשמש עד שתבדוק אבל בא ר' חנינא בן אנטיגנוס ללמדנו שאשה שאין לה וסת קבוע אע"פ שמותרת לשמש קודם שתבדוק עצמה שאין מחזיקים אשה בטומאה לבעלה אעפ"כ חוששים לה בתחלת הנשואים שמא מחמת דוחק השמש ראתה שהרי אין לה וסת והיא רואה פעמים בא' בשבת פעמים בשלישי וברביעי ואפשר שהיא נחבטת בקרקע או בדבר אחר ומפני כך היא משנה את וסתה או מחמת דמים דנפישי בה אין וסתה קבוע לפיכך יש לחוש שמא אף מחמת תשמיש ראתה שהרי היא רגילה לשנות וסת משא"כ באשה שיש לה וסת שכיון שלמודה לראות בזמן אחד ואינה משנה וסתה מפני חבטות ודבר אחר אין חוששין לה שמא תשנה וסתה מחמת תשמיש ולפיכך אמר ר' חנינא שצריכה לבדוק ג' פעמים ואם תראה מחמת תשמיש הוחזקה להיות רואה מחמת תשמיש וקי"ל בתלתא זימני הויא חזקה ותצא בלא כתובה וכל הדרכים האלו בה ואם לא תראה בא' מג' פעמים הרי היא כשאר הנשים ולא פירש מה הוא דינה והדבר ידוע שאם עסוקה בטהרות תשמש בעדים ואם אינה עסוקה בטהרות אינה צריכה בדיקה כלל והאי דלא קאמר משמשת ג"פ משום דלר"מ קאמר ליה שאינה אסורה לשמש לעולם אלא יכולה לשמש בעדים עד שתהא מעוותת או מתוקנת זהו פי' דברי ר' חנינא ופי' לפירוש רבינו הגדול ז"ל ולפסק שלו ודבר פשוט הוא ומפורש בהלכותיו שלא אמר שתהא אסורה לשמש עד שתבדוק כלל אלא שצריכה ב' עדים לאחר תשמיש עד שתהא מתוקנת והיא ככל הנשים וכל הנשים לבעליהן אינן צריכות בדיקה

כשמואל ומה שאמרו בגמ' אר"י אמר שמואל הלכה כר' חנינא בן אנטיגנוס ואקשינן במאי אי בעסוקה בטהרות הא אמרה שמואל חדא זימנא הכי פירושה ר"מ סבר כיון שאין לה וסת אסורה לשמש אפי' בעדים ואתא ר"ח למימר שאינה אסורה לשמש אלא משמשת בב' עדים דהיינו א' לו וא' לה שלו בודק בו לאחר תשמיש שלה בודקת בו לפני תשמיש ולאחר תשמיש כשאר נשים הבודקות ומדאתא שמואל למיפסק כר"ח אקשינן למאי הלכתא אי בעסוקה בטהרות צריכה ודאי ב' עדים שלו ושלה שלפני התשמיש ולאחר התשמיש ותיקוניה ועוותיה לגבי בעלה בשלאחר הא אמרה שמואל חדא זימנא דאמר שמואל אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק אלמא בבדיקה מיהא מותרת לשמש ולא חיישינן דלמא מקלקלה ליה דלא כר"מ ואי בשאינה עסוקה בטהרות פשיטא דלא תצא דהא אמר שמואל כל לבעלה לא בעי בדיקה וכיון שכן ליתא לדר"מ ומדליתא לר"מ ודאי הלכה כר"ח בן אנטיגנוס דמותרת לבעלה ומשמשת בעדים משום עוות ותיקון בלבד ובעד שלאחר תשמיש סגי לה אלא שאין אשה בודקת לאחר תשמיש משום עוות ותיקון שלא תבדוק נמי לפני תשמיש שמא תמצא דם בעדים ותעוות עצמה שלא מן הדין לפיכך בודקת היא לפני תשמיש נמי ולא שתהא אסורה לשמש עד שבדקה ואמאי איצטריך למיפסק הלכתא כר' חנינא בן אנטיגנוס ומפרקי' מאן דמתני הא לא מתני הא ולא פליגי זהו מה שנראה לי לתקן דברי רבינו הגדול ז"ל והאל יצילנו מכל מכשול ועון:

דף סד.

כתוב בספר המאור וכן מה שפסק במשנה הפוסק מעות לחתנו וכו' הלכה כמותו ואפי' בברייתא:

אמר הכותב כשאמרו אפי' בברייתא לא אמרו (אלא) שלא תהא הלכה כמשנתינו ואם הלכה כאותה ברייתא אין הלכה כמשנתינו דמשנתינו קתני בהדיא אילו אני פסקתי לעצמי אשב עד שאלבין ראשי אלמא אינה יכולה לומר כסבורה שאבא נותן עלי ואמר ר"ג עלה רואה אני את דברי אדמון וכיון דקי"ל הלכה כמותו במשנתינו ממילא אדחיה לה ההיא ברייתא אלא ודאי לא על ברייתא החולקת על משנתינו אמרו אלא שאם תמצא ברייתא שחלקו בה אדמון וחכמים בדבר א' שלא לחלוק על משנתינו ואמר בה ר"ג רואה אני את דברי אדמון מי נימא הלכה כמותו ואמר ליה מי קאמר במשנתינו כל מקום שאמר קאמר ואפי' ברייתא במשמע תדע דאילו מההיא ברייתא דלעיל דפליגא אמתני' היכא פשיטא ליה מי קאמר במשנתינו כל מקום שאמר קאמר והא רבנן דפליגי אדר"י

בר"י אמרי לא אמרה אדמון מעולם ולא הודה בה ר"ג וכיון שכן ליתא בכלל זה אלא ש"מ לאו מהנך ברייתא אמרה אלא מברייתא אחרת כגון ההיא דטענו שור ושה וחמור דאמרי' תלמוד ערוך בפיו של ר"י הא מני אדמון היא והם ידעו שיש כיוצא בה בברייתא שראה ר"ג דבריו של אדמון ואף ר"ח ז"ל פסק כאדמון במתני' וכן בהלכות גדולות:

דף סד:

ועוד איתמר שנים שהוציאו שט"ח זה על זה ר"נ אמר זה גובה וזה גובה וכו' עד ושנוייה אליבא דרב ששת זריז אליבא דר"נ וכו' לפי שיכול לומר לו לכך לויתי ממך שאגבה ממך בינונית ואגבה אותך זיבורית והרי זה אבל ונשכר:

אמר הכותב זאת הטענה כמה היא חלושה שהרי אע"פ שלא לוה ממנו היה גובה בינונית שלו ואם לוה כדי להגבותו זיבורית אין דרכן של בני אדם ללוות כדי למכור נכסיהן לא זיבורית ולא בינונית דאלת"ה מכר לו את השדה באתרא דיהבי זוזי והדר כתבין שטרא היאך יכול לומר לו היה לך לפרוע את שלך לימא ליה רצוני למכור לך אותו שדה זיבורית שהיה לי כשאפרע ממך במעות או בבינונית בשיש לו כולן ולא למשכנו עליו נתכוין ועוד שאף מאיש אחר היה לו ללוות להגבותו זיבורית שלו כיון שאין לו עידית ועוד דלרב ששת נמי יכול לומר כשלויתי ממך לכך היתה כוונתי שאגבה בינונית ואמכור אותו בדמים מרובין קודם זמן פרעון הלואתך ואח"כ אגבה אותך זיבורית שלי ולמה יפסיד ועוד דא"ה לרב ששת נמי משכחת לה כגון דאית ליה לשני עידית ואית ליה לראשון זיבורית דאמר ליה לכך לויתי ממך כדי שאגבה ממך עידית מעתה שהרי הגיע זמני ואגבה אותך זיבורית שלי לכשיגיע זמנך והרי זה זריז ונשכר וגובה עכשיו עידית ומגבהו לאחר זמן זיבורית ולימא דטעמיה דאדמון משום דכיון דמהשתא יכול לגבות אותו עידית מעולם לא לוה כדי להגבותו זיבורית שאין אדם עשוי ללוות כדי למכור את שלו ומסתייה לאדמון בהאי טעמא ולמה ליה לר"נ לתרוצה בשלוה זה לעשר ולזה לחמש וליכא רווחא אלא משום אקדומי פרעונא אלא ש"מ שאין טענה זו כלום ושנויין אליבא דרב ששת הוא ודאי דלר"נ סיפא דמתני' כרישא דאוקימנא באתרא דכתבין שטר והדר יהבינן זוזי ובין הגיע זמן בין לא הגיע זמן יכול הראשון לומר לכך לויתי ממנו שאוכל למשכנו באותה הלואה שלויתי ממנו ומ"מ זה גובה וזה גובה הואיל ולשם הלואה קבל דומיא דמכר לו את השדה שמכירתו קיימת אע"פ שאותה מכירה היתה כדי למשכנו עלה הואיל ולא מסר מודעא וא"ת א"כ לרב ששת נמי לוקמה הכי בדמטא זמניה ובאתרא דכתבין שטרא והדר יהבינן זוזי בשלוה זה לעשר וזה לחמש א"כ מאי קמ"ל היינו רישא

אבל לר"נ קמ"ל בשלו הן שמין ולפיכך השמיט רבינו הגדול ז"ל הך אוקמתא דרב ששת וכתבה למתני' סתמא דמתוקמה כי רישא באתרא דכתבין שטרא והדר יהבין זוזא ואי באתרא דיהבין זוזי והדר כתבי' שטרא ומטא זמניה כ"ע ל"פ דיכול לומר לו היה לך לפרוע את שלך וכיון שכתבה להההיא מלתא דרישא תו לא איצטריך למכתבה בסיפא אבל לוה מיניה ביומא דמשלם זמניה צריך תלמוד לפי שלא כתבו רבינו הגדול ז"ל משום דאליבא דרב ששת איתמר:

דף סה.

הדרן עלך פרק שני דייני גזירות וסליקא לה מסכת כתובות